UO‘T: 634.7:587.34+634.743

NAMANGAN IQLIM SHAROITIDA ILK BOR ARCHANING *PICEA SMITHIANA* NAVINI IN VITRO USULIDA YETISHTIRISH TEXNOLOGIYASI

[1]Misirova Surayyo Abdumutalovna, [2]Qambarova Fotimajon Zokirjon qizi–
[1]Namangan muhandislik-texnologiya instituti “Manzarali bog‘dorchilik va ko‘kalamzorlashtirish” kafedrasi mudiri. Professor
[2]Namangan muhandislik-texnologiya instituti “Manzarali bog‘dorchilik va ko‘kalamzorlashtirish” kafedrasi magistranti

https://doi.org/10.5281/zenodo.14011731

Annotatsiya. *Hozirgi kunda in vitro va tuproq sharoitida daraxt va o‘simliklarni ko‘paytirish davr talabiga aylanib bormoqda. Chunki, bu usullar kichik maydonlarda ko‘p ko‘chat etishtirish imkonini beradi.*

Kalit so‘zlar: *picea smithiana, kallus to‘qima , ozuqa muhit, in vitro, urug‘.*

Аннотация. *В настоящее время размножение деревев и растений ин витро и в почвенних условиях становится требованием времени. Потому что эти методи позволяют вирашивать много рассади на неболших площадях.*

Ключевие слова: *пикеа смитиана, мозолистая ткан, питателная среда, ин витро, семена.*

Abstract. *Currently, in vitro and in soil conditions, the reproduction of trees and plants is becoming a requirement of the period. Because, these methods allow you to grow a lot of seedlings in small areas.*

Keywords: *pikea smithiana, callus tissue, nutrient medium, in vitro, seeds.*

Kirish

Bugungi kunda O‘zbekiston genofondini yangi biologik turga oid manzarali daraxt va gullarni introduksiya va adaptatsiya qilish yuzasidan bir qator qonnun va farmonlar chiqarilmoqda, ularni ijrosini ta’minlash maqsadida ushbu tadqiqot ishini tanlandi va tadqiqot ishlari olib borilmoqda.. Archaning Picea Smithiana navini O‘zbekiston iqlim sharoitida ilk bor urug‘idan laboratoriya sharoitida in vitro usulida va tuproq sharoitida ko‘paytirish texnologiyasi o‘rganilmoqda.

Picea Smithiana - Pinaceae oilasiga mansub doimiy yashil daraxt turi. **U morinda archa** va **G‘arbiy Himoloy archa** umumiy nomlari bilan ataladiva shimoliy-sharqdagi Afg‘oniston, Shimoliy Pokiston , Hindistondan tortib to markaziy hududlargacha g‘arbiy Himoloy va qo‘shni tog‘larda tug‘ilgan archa hisoblanadi. Nepal o’rmonlarda 2400-3600 m balandlikda o‘rmonlarda deodar sadr , ko‘k qarag‘ay va pindrow archa bilan birga o‘sadi.

1-rasm. Picea Smithiana (Morinda archa) ning umumiy ko‘rinishi

Picea Smithiana - balandligi 40-55 m gacha (alohida 60 m gacha) o'sadigan va magistral diametri 1-2 m gacha bo'lgan doimiy yashil daraxt . U tekis shoxlari va odatda mayatnik shoxchalari bo'lgan konussimon tojga ega.

Kurtaklari och jigarrang-jigarrang va tuksiz (tuksiz). Barglari ignasimon, qoraqarag'aylarning eng uzuni, uzunligi 3-5 sm, ko'ndalang kesimi rombsimon, ko'zga tashlanmaydigan stomatal chiziqlar bilan o'rta yashil . Konuslar keng silindrsimon konussimon, uzunligi 9-16 sm va eni 3 sm, yoshligida yashil bo'lib, to'q jigarrang va changlanishdan 5-7 oy o'tgach, 5-6 sm gacha ochiladi, tarozi qattiq va silliq yumaloq.

Morinda archa g'arbiy Evropadagi katta bog'larda o'zining jozibali mayatnik novdalari uchun mashhur bezak daraxtidir. Shuningdek, u yog'och va qog'oz ishlab chiqarish uchun o'rmon xo'jaligida oz miqdorda o'stiriladi , ammo Norvegiya archalariga nisbatan sekinroq o'sishi uning o'z hududidan tashqaridagi ahamiyatini kamaytiradi. *Morinda* nomi Nepal tilidagi daraxt nomidan kelib chiqqan.

2-rasm. Picea Smithiana (Morinda archa)ning g‘uddalari va yaproqlari

Archaning *Picea Smithiana*ning in vitro usulida ekish texnologiyasi. Bugungi kunda Archaning *Picea Smithiana* ommabop qimmatbaho gullar sirasiga kiritilmoqda. Bu gulni ko‘paytirish juda mushkul bo‘lib bir necha usullarda ko‘paytirish bo‘yicha ilmiy tadqiqot o‘tkazib kelinmoqda. Xususan, Archaning *Picea Smithiana* urug‘ining unib chiqishi va harorati bo‘yicha bir qancha tadqiqotlar mavjud. Boshqa ko‘plab turlarda bo‘lgani kabi, Archaning *Picea Smithiana* urug‘lari harorat oralig‘ida o‘sadi.

In vitro muxitida ekish va o‘sish tezroq, chunki sharoitlar to‘liq nazorat ostida bo‘ladi, shuningdek, zamburug‘lar va bakteriyalar bilan poygada omon qolishga hech qanday hojat yo‘q. Tadqiqot jarayonida asosan oddiy ozuqada, MS+1 BAP bilan MS + 1 NAA , MS + 1 NAA + 1 BAP, MS + 1 NAA + 2 BAP, MS + 2 NAA + 1 BAP tarkibida ekiladi. Bunda eng aktiv o‘sgan variantimiz 4- variant bo‘lib MS + 1 NAA + 1 BAP barcha reaktivlar teng miqdorda olinganligi eng maqbul variant bo‘ladi.

Xulosa

Archaning *Picea Smithiana* navini in vitro usulida ko’paytirish texnologiyasi, eng maqbul usullardan bo’lib,

bunda kichik joyda ko’p ko’chat yetishtirish imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Vildanova K.D. Dekorativnie kustarniki. Uchebnoe posobie. –Tashkent: “Shark”, 2006. -96 s.\
2. Ivanova L., Inozemseva YE. Virashivayem lilii v Zapolyare // Svetovodstvo. -Moskva.- 2011. -№3.-18-19 s.
3. Botella, J.R., Fairbairn, D.J. (2005). Present and Fututе Potential of Pineapple Biotechnology. Acta Horticulturae 666: 312-318.
4. www.florist.planet-earth.s, www.floriculture.ru.